

2. รูปกวางหมอบศิลา ขุดได้ห่างจากองค์พระประโทณ 5 เส้นเศษ ฝังลึกลงในดินประมาณเมตรเศษ และยังมีสิ่งที่ค้นพบอีกหลายอย่าง เช่น เศียรพระพุทธรูป เศียรพราหมณ์ ลูกประคำพระพุทธรูป ฯลฯ ปัจจุบันบางอย่างได้ติดไว้รอบอนุสาวรีย์ กลางแจ้งของวัด พ.ศ. 2512

มีการค้นพบเหรียญเงิน 2 เหรียญ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2 - 1.5 เซนติเมตร ซึ่งพบที่บ้านสองตอน ปัจจุบันคือหมู่ที่ 2 ต.พระประโทณ มีจารึกอักษร ที่เหรียญไว้ว่า ศรีทวารวดี ศวรบุณยะ ท่านศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ ชาวฝรั่งเศส แปลไว้ว่า "บุญของพระราชาแห่งศรีทวารวดี"

พระอรหันต์ทำนาย

เมื่อพุทธศักราชได้ 2212 ปี - 3200 ปี จะมีพระมหาเถระรูปหนึ่ง ซึ่งมีบุญมาแต่ก่อนเก่ามาประจำอยู่พระประโทณเจดีย์

พระประโทณเจดีย์และพระปฐมเจดีย์ สมัยนั้นเป็นที่โอฬารนัก ถ้าบุคคลใดได้มารักษาทะนุบำรุงพระประโทณเจดีย์ พระปฐมเจดีย์ และพระธาตุแล้ว ก็เหมือนได้รักษาพระกุกกุสันโธ พระโกนาคมโน และพระพุทธกัสสปะ

สมณชีพราหมณ์ นักบวช พระภิกษุสามเณร ท้าวพระยามหากษัตริย์ หรือคนเข็ญใจก็ดี หากได้มาปรนนิบัติ บำรุงปูชนียวัตถุสถานทั้ง 2 แห่งนี้ เหมือนได้ปรนนิบัติพระพุทธเจ้าเมื่อพระองค์มีพระชนม์ชีพอยู่ ย่อมได้รับบุญมากไม่เสียทีที่เกิดมา

พระภิกษุสามเณร นักบวช หรือชายหญิงก็ดี หากได้ชักชวนกันมาก่อสร้างทะนุบำรุงพระเจดีย์สำคัญนี้ไว้ ไม่ให้ร่วงโรยทรุดโทรม บุคคลเหล่านั้นจะล้ำเลิศประเสริฐกว่าคนธรรมดาทั่วไป

ราชธิดาองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นสาวพรหมจารี ได้นำเอาเบญจโลหะที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ 100 องค์ มาไว้ ณ ที่องค์พระประโทณเจดีย์

ตำนานโดยสังเขปนี้ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุญนาค) ได้ค้นหาตำนานเรื่องพระปฐมเจดีย์ และพระประโทณเจดีย์ และบันทึกไว้ในหนังสือพงศาวดารของพระยามหาอรรคนิกร ฉบับหนึ่ง และของนายทองฉบับหนึ่ง จึงนำบันทึกนี้มาเผยแพร่ให้แก่ชนทั้งหลายได้ทราบ

อนุสาวรีย์ ยายหอมอุ้มพญาพาน

วัดพระประโทณเจดีย์ ได้ผ่านยุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด แล้วทรุดโทรมไปตามกาลเวลา และได้พลิกฟื้นเจริญรุ่งเรืองมาอยู่ในระดับแนวหน้า จนได้รับยกย่องเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ได้รับยกย่องเป็นวัดพัฒนาดีเด่น และได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร อีกทั้งวัดพระประโทณเจดีย์ ยังเป็นวัดที่มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เป็นสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม ภายในวัดยังมีปูชนียวัตถุที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธไม่ว่าจะเป็น พระเขี้ยวแก้ว ทะนานทองจำลองรอยพระพุทธบาท หลวงพ่อโต ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปสมัยเชียงแสน เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์คู่กันมากับองค์พระประโทณเจดีย์ รูปปั้นยายหอมอุ้มพระยาพาน และพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ซึ่งอยู่บริเวณด้านล่างไว้ให้พุทธศาสนิกชนมากราบไหว้บูชา เพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ชีวิต

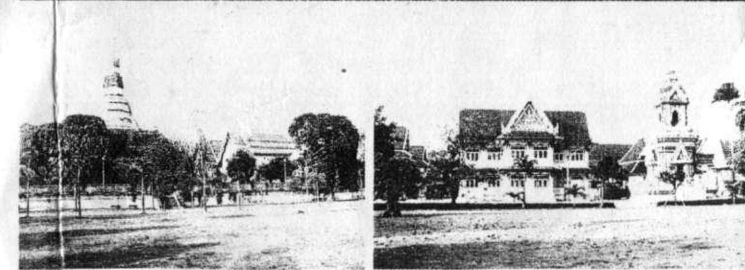
พระประโทณเจติยาภิรักษ์ (เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน)

S.MEDIA สว่างการพิมพ์ อ.สามพราน จ.นครปฐม T.034-324178 พิมพ์ถวาย จำนวน 5,000 แผ่น

31 มีนาคม 2548

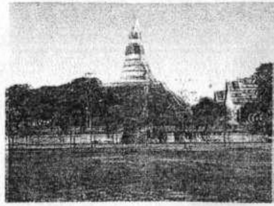

วัดพระประโทณเจดีย์ วรวิหาร

ตำบลพระประโทณ อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม

ประวัติ วัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร

(โดยสังเขป)

หมายเหตุ : คำว่า "โทณะ" เขียนตามปทานุกรม คำว่า "โทน" เขียนตามพระราชหัตถเลขาของ ร.๖

ที่ตั้งและอาณาเขตของวัด

ที่ตั้งวัด เลขที่ 78 กิโลเมตรที่ 52 ถนนเพชรเกษม อ.เมือง นครปฐม ปัจจุบันอยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกประมาณ 4 กิโลเมตร

เนื้อที่ 120 ไร่ 3 งาน 12 ตารางวา
ที่ตั้งวัด 74 ไร่ 3 งาน 44 ตารางวา
ที่ธรณีสงฆ์ 45 ไร่ 3 งาน 68 ตารางวา

มีการพัฒนาวัดตามลำดับ

2507 เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง
2527 เป็นวัดพัฒนาดีเด่น
2527 ได้รับยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร

องค์พระประโทณเจดีย์ สูง 50 เมตร ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 60 เมตร มีบันได 57 ขั้น (ตอนกลาง 37 ขั้น ตอนบน 20 ขั้น) พระปรางค์ที่ตั้งอยู่บนสุดเป็นลักษณะแบบรัตนโกสินทร์ องค์ปรางค์สูง 20 เมตร หากตัดรูปบนกลางโคก (องค์ปรางค์) ก็จะเป็นรูปทรงโถคว่ำแบบสถูปสัญจิ นั่นเอง

ความเป็นมาขององค์พระประโทณเจดีย์
(โดยสังเขป)

1. ยุคสร้างเป็นเจดีย์รือนหิน (เจดีย์เรือนหิน)

พ.ศ. 218 พระเจ้าอโศกมหาราชทรงครองราชในแคว้นชมพูทวีป

พ.ศ. 235 พระเจ้าอโศกมหาราช ส่งสมณะทูตออกไปประกาศพระศาสนา 8 สาย

พ.ศ. 235 เดือน 12 สมณะทูตสายที่ 8 คือ สายของพระโสณะเถระ และพระอุตตรเถระเดินทางมาถึงดินแดนสุวรรณภูมิ

ในราวปี พ.ศ. 235 - 240 พวกตระกูลโทณพราหมณ์ ซึ่งเดินทางมาพร้อมพระสมณะทูตสายที่ 8 ได้มาอาศัยอยู่บริเวณองค์พระประโทณเจดีย์ และได้สร้างอนุสาวรีย์เจดีย์เรือนหินครอบทะนานทอง ของสำคัญประจำตระกูล ซึ่งใช้ตวงแบ่งพระบรมสารีริกธาตุแก่เจ้าเมืองทั้ง 8 โดยแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ส่วนละ 2 ทะนาน ซึ่งโทณพราหมณ์ได้ทะนานทอง (สุวรรณตุมพะ) มาครอบครอง (เรื่องดังกล่าวนี้ มีเล่าในหนังสือประวัติศาสตร์พุทธศาสนา พิมพ์โดยกรมการศาสนา) ปัจจุบันอนุสาวรีย์เรือนหินมีอายุราว 2,310 ปี

2. ยุคปรางค์เจดีย์

ในราวปี พ.ศ. 569-1000 พระยาพานกษัตริย์สุวรรณภูมิ มีพระราชศรัทธาสร้างทดแทนพระคุณยายหอม ผู้เลี้ยงพญาพาน เป็นเจดีย์ทรงบาตรคว่ำ คล้ายสัญจิเจดีย์ (ถึงปัจจุบันมีอายุประมาณ 1,400 - 1,500 ปี)

3. ยุคเจดีย์ ครอบเรือนหิน

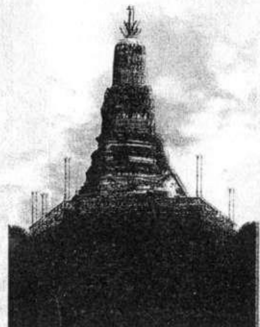
พ.ศ. 1133 พระเจ้าศรีสิทธิชัยพรหมเทพ เจ้าเมืองศรีวิชัย ปัจจุบันคือเมืองนครปฐม ได้ยกกำลังพลมาแย่งชิงเอาทะนานทอง เพื่อไปแลกเปลี่ยนกับพระบรมสารีริกธาตุมาจากเมืองลังกา

พ.ศ. 1199 พระเจ้ากากวรรณดิส เจ้าเมืองละโว้ ได้ทรงให้ก่อพระเจดีย์ครอบเรือนหินไว้อีกชั้นหนึ่ง และตั้งชื่อว่า "โทณเจดีย์" ตั้งแต่นั้นมา

4. ยุคพุทธเจดีย์

ในราวปี พ.ศ. 1200 - 1600 กองโบราณคดีได้พิสูจน์ตามหลักฐานที่มีปรากฏ สันนิษฐานว่า พุทธเจดีย์นี้ได้สร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรทวารวดี (ปัจจุบันมีอายุประมาณ 1,347 ปี)

พ.ศ. 1200 - 1600 นครชัยศรีหรือนครปฐมโบราณ มีขนาด 3,600 X 2,000 เมตร จากทิศเหนือจดทิศใต้ มีระยะทาง 2 กิโลเมตร ทิศตะวันออก - ทิศตะวันตก มีระยะทาง 2.7 กิโลเมตร จัดเป็นเมืองขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในประเทศไทย

24 กุมภาพันธ์ 2503 หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงบรรยายภาพถ่ายทางอากาศ ให้นักโบราณคดีทราบว่า พระประโทณเจดีย์ และจุลประโทณเจดีย์ เป็นศูนย์กลางเมืองทวารวดี ซึ่งมีคูล้อมรอบตัวเมืองคล้ายรูปไข่ แม้อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม และอาจารย์มานิตย์ วัลลิโภดม ก็ยืนยันไว้เช่นเดียวกัน

เหตุแห่งการสร้างวัดในสมัยดึกดำบรรพ์ จุดประสงค์คือ

1. เป็นพุทธเจดีย์ เพื่อเป็นหลักของพระพุทธศาสนา
2. เป็นอนุสาวรีย์เจดีย์ เป็นที่บรรจุอัฐิของผู้ทรงคุณธรรม

ประวัติการบูรณะองค์พระประโทณฯ

ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2396 - 2400

สมัยรัชกาลที่ 4 องค์พระประโทณเจดีย์ชำรุด คุณหลวงวังกรมการพ่วง นางวังกรมการพริ้ง สุวรรณรัตน์ ท่านทั้งสองได้ออกทุนทรัพย์ส่วนตัวซ่อมทั้งหมด และยังได้สร้างพระเขี้ยวแก้วทะนานทองและสลัดไดไว้ โดยพระเขี้ยวแก้วอัญเชิญมาจากเมืองลังกา ซึ่งมีพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ทรงเมตตาดำเนินการสร้างจำลองเสร็จแล้ว อัญเชิญมาไว้ที่นี่เพื่อสักการะบูชาทะนานทองกับสลัดได สร้างขึ้นในกรุงเทพฯ พระเขี้ยวแก้วสร้างจำลอง แล้วอัญเชิญมาจากลังกา

ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2504 - 2507

โดยพระครูวินยาภินันท์ (หวัง พุทธสโร ป.ธ.6) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระประโทณเจดีย์ เป็นผู้ดำเนินการบูรณะ

พ.ศ. 2474 องค์พระประโทณเจดีย์ได้ขึ้นทะเบียนกับกองโบราณคดี โดยเป็นสมบัติของชาติ

วัตถุสำคัญที่ค้นพบภายในบริเวณพื้นที่ที่พอสืบได้

พ.ศ. 2453

1. รูปครุฑปราบมารแผ่น 1 รูป กระบี่ปราบมารแผ่น 1 ขนาดกว้าง 15 ซ.ม. เจ้าอาวาสสมัยนั้น ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ พระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 6 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2453